

Valiokunnan mietintö anomusten johdosta, jotka koskevat sähkövirran antamista kaupungin sähkölaitoksesta Brändön ja Oulunkylän huvilayhdyskuntiin.

Sittenkun «Aktiebolaget Brändö Villastad» ja «Äggelby elektriska belysningsaktiebolag» nimiset osakeyhtiöt olivat kahdessa Kaupunginvaltuustoon annetussa eri anomuksessa tiedustelleet, suostuisiko kaupunki ja millä ehdoilla sähkölaitoksestaan antamaan virtaa sekä katuvalaistusta että yksityistarvetta varten Brändön ja Oulunkylän huvilayhdyskuntiin, sekä kaasu- ja sähkölaitosten Hallitus noista anomuksista sittemmin antamissaan lausunnoissa oli puoltanut erinäisillä tarkemmin mainitsemillaan ehdoilla niihin suostuttavaksi (ks. pain. asiakirj. N:oja 27 ja 65 vuodelta 1910), päätti lisätty Kaupunginvaltuusto, jonka käsiteltäviksi ja ratkaistaviksi edellä mainitut anomukset kuitenkin oli lykätty, sen johdosta että kustannukset puheenalaisten virranhankintain järjestämisestä oli katsottu olevan suoritettava kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista, kokouksesaan joulukuun 13 päivänä 1910, että edellä mainittuun tarkoitukseen ei ole myönnettävä lainavaroja. Tämän johdosta otettiin asiat viimeksi kuluneen tammikuun 17 päivänä käsiteltäviksi vakinaisessa Valtuustossa, mutta niitä ei silloinkaan käsitelty loppuun, vaan lykkäsi Valtuusto ne enempiä valmistelua varten erityiseen valiokuntaan, jonka tuli sen ohella yleensä selvittää kysymystä, mitä politiikkaa kaupungin tulisi noudattaa sen läheisyydessä sijaitsevia huvilayhdyskuntia kohtaan. Tämän lisäksi myös päätettiin palauttaa asiat kaupungin teknisten laitosten Hallitukseen tarkemman taloudellis-teknillisen selvityksen saamiseksi ehdotettujen virranhankintain kannattavuudesta. Vastamainitun valiokunnan jäseniksi Kaupunginvaltuusto sittemmin valitsi allekirjoittaneet sekä lakitiedettäntohtori Heikki Renvallin.

Huomauttaen että Kaupunginvaltuuston asiassa tekemä lähetepäätös sisälsi, että haluttu yleinen asian selvittely ei saisi viivyttää mainittuja kysymyksiä virran antamisesta Brändöhön ja Oulunkylään, saa valiokunta, jonka työhön lakitiedettäntohtori Renvall ei ole tähän asti ottanut osaa, antaa tässä seuraavan mietinnön asiasta, mikäli puheenalaisia virranhankintoja koskee.

Puheenalaisia sähkövirran hankintakysymyksiä Kaupunginvaltuustolle esiteltäessä ilmoitettiin Valmistusvaliokunnan ehdotuksena asiassa, että valiokunta epäsi tehdyt esitykset, koska ei katsonut kaupungin asiaksi ehdotetulla tavalla ulottaa toimintaansa

aluille, jotka eivät ole kaupungin alaisia, minkä ohella näytti saattavan panna kyseen, olisiko oikein sijoittaa kunnan varoja laitoksiin, joista ei ole hyötyä sen jäsenille. Tämän lisäksi lausuttiin se käsitys, ettei kaupungilla ole etua huvilayhdyskuntain syntymisestä sen oman alueen ulkopuolelle.

Kaupunginvaltuustossa syntyneessä keskustelussa tähän huomattiin, että kaupungilla ei näytä olevan periaatteellisia syitä, jotka estäisivät sitä antamasta sähkövirtaa taikka kaasua kaupungin alueen ulkopuolella sijaitseville huvila-alueille, jos hinnat määrätään kaupungin taloudelle edullisiksi. Sen johdosta ettei ollut katsottu kaupungilla oleva aihetta edistää «loisyhdyskuntain» syntymistä vierelleen ja niiden kehitystä, huomautettiin että, vaikkakaan tuollaisten yhdyskuntain asukkaat eivät maksa veroa kaupungille, edistävät he kuitenkin kuluttamalla kaupunkiin kaupaksi tuotuja tavaroita sen liikenne- ja satamatulojen karttumista. Jos kaupunki muuten vastedes tulisi liittäneeksi nämä yhdyskunnat yhteyteensä, näytti suotavalta että ne jo edeltäpäin olisivat kaupungin kanssa niin yhtämukaiset kuin suinkin jottei esimerkiksi tarvitsisi ryhtyä lunastamaan niistä pois yksityisiä sähkö- tahi kaasuyhtiöitä.

Puheenalaista asiaa käsitellessään on valiokunta havainnut sen periaatteellisen puolen arvostelemisen olevan erittäin tärkeän siihen nähden, että Kaupunginvaltuustolle todennäköisesti kohdakkoin saapuneet muitakin samallaisia taikka samanlaatuaisia anomuksia. Valiokunnan enemmistö puolestaan ei ole katsonut minkäänlaisten periaatellisten epäilysten pitävän tulla kykymykseen tässä asiassa. Vaikkakin kaupungilla on täysi oikeus evätä tehdyt anomukset jo silläkin perusteella, että kaupungilla tietenkään ei ole minkäänlaista velvollisuutta ottaa huvilasiirtolaisten asukasten etuja huomioon nyt puheena olevassa ennempää kuin muissakaan kohdin, niin toiselta puolen sen seikan sinänsä, että tässä on kysymys toiminnasta, joka jossain määrin tulisi ulotettavaksi kaupungin rajain ulkopuolelle, ei pidä vaatia sitä epäämään, edellyttäen että sitä muuten kävisi harjoittaminen kaupungille edullisesti. Mitä taas tulee siihen seikkaan että huvilayhdyskuntain syntyminen kaupungin ulkopuolelle ei olisi kaupungin etujen mukainen, niin voi tuollaista käsitystä tosin pitää perusteltuna sikäli, että kaupunki noihin huvilasiirtoloihin muuton johdosta menettää osan veroamaksavia jäseniään, mutta valiokunta katsoo pitävänsä tähän huomauttaa, että kaupungin siten menettämä veroäyri-luku varmaankaan ei ole sanottavasti vaikuttanut sen talouteen sekä että mainitusta asutuksen jakautumisesta ainakin siinä kohden on ollut hyötyäkin, että se on jonkun verran voinut vaikuttaa kaupunkiasuntojen vuokriin, jotka tosin ovat viime vuosina tuntuvasti kohonneet, mutta olisivat voineet kohota vieläkin enemmän, ellei puheenalaista poismuuttoa olisi ollut. Mainittu poismuutto on oleellisesti myös aiheutunut kaupungissa viime aikoina kovasti kohonneista elantokustannuksista eikä sentähden ole mikään luonnoton ilmiö.

Jos kaupungin kuitenkin katsottaisiin pitävän jopa suorastaan ehkäistäkin tuollaisten huvilayhdyskuntain syntymistä, mikäli se olisi kaupungille mahdollista, niin ei puheenalaisten anomusten epäminen valiokunnan mielestä tuoltakaan kannalta katsottuna näyttäisi perustellulta. Huomattava nimittäin on, että, niinkuin valiokunta on

saanut tietää, yksityisiä pienempiä sähkötehtaita käy asianomaisiin huvilayhdyskuntiin sanottavitta kustannuksitta laittaminen ja kunnossapitäminen sekä että, mitä erittäin Oulunkylään tulee, tämä kysymys tuolla paikkakunnalla on helposti järjestettävissä niin, että Malmilla jo oleva sähkötehdas ulottaa toimintansa Oulunkyläänkin. Vaikeamaksi sitä vastoin kävisi huvilasiirtoloille esimerkiksi omien vesi- ja kaasulaitosten aikaansaaminen, koska tuossa tapauksessa kustannukset olisivat tuntuvasti suuremmat. Tässä yhteydessä katsoo valiokunta myös pitävänsä huomauttaa, että ainakaan Tukholman kaupunki, mistä viime vuosina on muuttanut huvilayhdyskuntiin verraten paljon enemmän väkeä kuin mitä on ollut laita täällä, ei ole missään kohden asettunut vierovalle kannalle tuon poismuuton suhteen.

Asetuttuaan, niinkuin edellä olevasta näkyy, periaatteessa suosiolliselle kannalle käsiteltävänä olevia anomuksia kohtaan on valiokunnan ollut tutkittava, ovatko teknillisten laitosten Hallituksen esittämät suostumuksen ehdot sellaiset, että anomuksiin niiden nojalla kävisi kaupungille edullisesti myöntyminen. Tähän nähden saa valiokunta likinnä viitata siihen lisäselvitykseen, jonka mainittu hallitus Kaupunginvaltuuston edellä kerrotun päätöksen mukaisesti on asiasta antanut ja joka liitteenä seuraa tätä mietintöä. Sen lisäksi mitä tuosta selvityksestä näkyy, on valiokunta myös saanut suullisia tietoja asiasta sähkötehtaan toimitusjohtajalta, insinööri B. Wuolteelta, joka kutsuttuna oli saapuvilla eräässä valiokunnan kokouksessa ja silloin yhäkin vahvasti sitä valiokunnan käsitystä, että puheenalaiset virranhankinnat tulisivat kaupungille taloudellisestikin edullisiksi.

Mitä erittäin siihen seikkaan tulee, että siinä tapauksessa että Kaupunginvaltuusto myöntyisi nyt puheena oleviin ja vastedes mahdollisesti saapuviin tuollaisiin anomuksiin, kaupungin sähkölaitosta täytyisi laajentaa, ennenkuin sellaista toimenpidettä muutoin olisi tarpeen, niin on tässä huomattava, että virrankulutus huvilayhdyskunnissa tosin tapahtuisi pääasiallisimmin iltaisin eli siihen aikaan, jolloin sähkölaitos muutoinkin on enimmin kuormitettuna, mutta että tuo kulutus kuitenkin, ainakin semmoisena kuin se nyt on laskettu, olisi laitoksen tyydytettävään virrankulutuksen koko määrään verraten niin vähäpätöinen, ettei voi tulla puhetta siitä, että se sinänsä vaatisi tekemään mitään laajennuksia. Jos kuitenkin virrankulutus puheenalaisissa kahdessa huvilayhdyskunnassa vastedes tuntuvasti lisääntyisi sekä kaupunki sitä paitsi ottaisi hankkiansa virtaa muihin tuollaisiin yhdyskuntiin, on tietenkin olemassa se mahdollisuus, että sähkölaitoksen koneistoa vastedes laajennettaessa myös täytyy ottaa huomioon noiden yhdyskuntain virrantarve, mutta tämä seikka ei valiokunnan mielestä ole omansa huolestuttamaan. Asianlaita on nimittäin, niinkuin sähkölaitoksen hallitus on aikaisemmin huomauttanut, että mitä suurempia sähkövoimalaitosten koneyksiköt ovat, sitä parempi käyttötalous on näissä laitoksissa aikaansaataavissa. Virranhankinnan lisääntyminen ei niinmuodoin tiedä ainoastaan sitä, että kaupunki voi taloudelliselta kannalta edulliseen hintaan myydä suuremman määrän tuottamaansa hyödykettä, vaan tuottaa sitä paitsi sen edun, että tämän hyödykkeen ykköshintaa voidaan asteittain huojistaa, joten kuluttajille, tässä tapauksessa etusijassa kaupungin omille asukkaille, hankittaisiin suoranaista etua.

Seikka, joka niinkään on kiinnittänyt valiokunnan huomiota, on se, jota teknillisten laitosten Hallituskin on koskettanut, nimittäin että huvilayhdyskuntain asukkaat mahdollisesti saisivat sähkövirtaa halvemmasta hinnasta kuin kaupungin omat asukkaat. Hallitus lausuu tästä, että ole todennäköistä että huvilayhdyskunnat niillä kustannuksilla, joita muuntaja-asemain ja alhaisjännityksisen verkon rakennuttamisesta ja kunnossapidosta sekä mittarien hankkimisesta ja kunnossapidosta sekä mittarien lukemisesta ja tilausmaksujen perimisestä koituu, voisivat saavuttaa taloudellisesti edullista tulosta, jos annetun virran ykköshinnat pantaisiin kaupungin nykyisiä ykköshintoja halvemmiksi, mutta huomauttaa sen ohella että, jos Kaupunginvaltuusto katsoo tarpeelliseksi kaiken varalta ehkäistä tuollaista, on ajateltavissa että tästä seikasta voisi panna määräyksen virranhankintasopimukseen. Samalla kun valiokunta pyytää kiinnittää huomiota siihen, että se 25 pennin hinta kilowattitunnilta, minkä kaupunki ehdotuksen mukaan vaatisi, käsittäisi ainoastaan korvauksen korkeajännitteisen kiertovirran antamisesta kaupungin pääasemalta asianomaisten huvilayhdyskuntain rajalle, sekä että kustannukset muista vastamainituista valaistusta varten tämän lisäksi tarpeellisista laitteista olisi hakijain suoritettava, on valiokunta, sen nojalla mitä ammattihalta on asiassa lausuttu, sitä mieltä, ettei sitä olettamusta, että valaistuksen hinta mahdollisesti voisi tulla edullisemmaksi huvilayhdyskunnissa kuin itse kaupungissa, voi katsoa paikkaansa pitäväksi. Jotta kuitenkin tuollainen mahdollisuus kokonaan ehkäistäisiin käy valiokunnan mielestä hyvin paneminen hankintasopimukseen määräys tuosta seikasta. Tähän tosin voi huomauttaa, että kaupungille pitäisi olla samantekevää, mihin hintaan valaistusta annetaan huvilasiirtoloissa, sittenkun kaupunki antamastaan virrasta on saanut vaatimansa hinnan, mutta kun kaupunkilaisissa varmastikin herättäisi jonkunlaista katkeruutta, jos heidän täytyisi maksaa korkeampi hinta, ja hakijat tuskin kieltäytynevät hyväksymästä tuollaista ehtoa, on se näyttänyt voivan tulla kysymykseen.

Valiokunnassa on edelleen ollut harkittavana kysymys olisiko kaupungille hankittava vakuus siltä varalta että hakijat mahdollisesti tekevät konkurssin taikka muutoin tulevat kykenemättömiksi sitoumuksiaan täyttämään. Kun kuitenkin niistä johdoista, mitkä kaupunki ulottaisi asianomaisten huvilayhdyskuntain rajalle, ei koituisi mainittavia kustannuksia sekä muutenkin näyttää luonnolliselta, että valaistuslaitteet siellä joka tapauksessa tulisivat pysymään, ei tässä kohden tarvinne ryhtyä muihin varokeinoihin, kuin että määrätään johtokustannuksille kohtuullinen vuotuinen kuoletus, niinkuin teknillisten laitosten Hallituskin on ehdottanut.

Ehdoista, joita edelleen on näyttänyt olevan pantava puheenalaisia viranhankintoja koskeviin välikirjoihin, ansaitsee mainitsemista molemminpuolista irtisanomisaikaa koskeva määräys, jota sopisi täydentää määräämällä joku korvausvelvollisuus siltä varalta että tilaaja sanoutuisi irti ennen jotakin tarkemmin mainittua ajankohtaa.

Samalla kun valiokunta siis kannattaa sitä että kaupunki teknillisten laitosten Hallituksen edellä mainituissa painetuissa esityksissä N:oissa 27 ja 65 vuodelta 1910 esittämän sekä valiokunnan tässä edellä lisäksi puoltamin ehdoin suostuu puheenalaisiin sähkövirran antamista Brändöhön ja Oulunkylään tarkoitaviin anomuksiin, esittää valiokunta nämä ehdot tässä alempana yhdessä jaksossa.

Kaupungin sähkölaitos antaa Aktiebolaget Brändö Villastad ja Äggelby elektriska belysnings aktiebolag yhtiöille korkeajännitteistä kiertovirtaa sekä hankkii ja panee kuntoon tarkoitukseen tarpeellisen korkeajännitteisen johdon sopivaan paikkaan kulutusalueella. Transformaattori- tai muuntaja-aseman ynnä alhaisjännitteisen verkon hankkivat ja kustantavat edellä mainitut kuluttajat sähkölaitoksen antamien ohjeitten mukaan.

Kun kulutusmäärä ei ole ennakolta varmasti arvioitavissa, pitää mainittujen kuluttajain, paitsi virran hintaa, suorittaa määrätty pohjamaksu, joka vastaa kohtuullista korkoa ja kuoletusta sähkölaitoksella kaapelista ja yhdistysjohdoista olleille kustannuksille. Tämä vuotuinen pohjamaksu, arviolta 10 % puheenalaisista kustannuksista, määrätään sittenkun sähkölaitos on saanut selville todellisten kustannusten määrän, ja muutetaan Oulunkylään nähden soveliasta suhteellisuutta noudattaen, sittenkun sinne tehty yhdistysjohto, joka aluksi olisi ilmajohto, myöhemmin on muutettu maanalaiseksi kaapeliksi.

Virrasta suoritetaan 25 penniä kilowattitunnilta vuotuisen kulutuksen ollessa enintään 50,000 kw., minkä jälkeen hinta huojistuu 22 penniin kilowattitunnilta. Vuotuisen kulutuksen ollessa 25,000 kw. jää puolet pohjamaksusta pois, ja kulutuksen ollessa yli 35,000 kw. ei pohjamaksua tule ensinkään kysymykseen.

Virtaa ei saa huvilayhdyskunnissa jaella halvemmasta hinnasta kuin mitä kaupungin sähkölaitoksen kaupunkilaistilajilta samaan aikaan otetaan.

Hankintasopimuksen voi kumpikin sopimuskumppani määrätyn irtisanomisajan kuluttua purkaa, johon nähden kaupungille on taattava kohtuullinen korvaus siltä varalta että tilaaja irtisanoutuisi ennen jotakin tarkemmin määrättyä ajankohtaa.

Aktiebolaget Brändö Villastad osakeyhtiö vastaa tuohon huvilakaupunkiin johdettua merikaapelia mahdollisesti kohdanneista mainittavammista vaurioista.

Sinä aikana, jolloin sähkölaitoksen pääasema ei ole käynnissä vuorokauden umpeen, on ehtona että virranhankinta voi varmasti tapahtua ainoastaan k:lo 6:sta a. p. k:lo 1 asti yöllä elokuun 15 ja toukokuun 1 päivän välisenä aikana. Sopimuksen mukaan voidaan virtaa kuitenkin erinäisinä öinä saada yön umpeen. Kesäkuukausina voi virranhankinta tulla kysymykseen ainoastaan niinä aikoina, jolloin Sörnäisten keskusasema muutoin on käynnissä eli todennäköisesti k:lo 6:sta a. p. k:lo 7—8 asti i. p.

Muut välikirjan määräykset, jotka pääasiallisimmin lienevät teknillistä laatua, voitanee jättää teknillisten laitosten Hallituksen vahvistettaviksi.

Edellä olevan johdosta ehdotetaan Kaupunginvaltuuston päätettäväksi

että kaupungin teknillisten laitosten Hallitus tekee sopimuksen sähkövoiman antamisesta Brändön ja Oulunkylän huvilayhdyskuntiin, ollen siinä noudatettavina edellä mainitut ja muut sanotun hallituksen mahdollisesti tarpeelliseksi havaitsemat ehdot; sekä

että arvioidut rakennuskustannukset, eli korkeintaan 20,000 markkaa Brändön ja korkeintaan 10,000 markkaa Oulunkylän johdosta, on kaupunginrahastosta edeltäpäin suoritettava sekä sitten merkittävä 1912 vuoden budjettiin.

Edellä oleva ehdotus ei kuitenkaan sisällä valiokunnan jäsenen, allekirjoittaneen af Forselleksen mielipidettä asiasta, vaan on se tarkemmin esitetty tähän liitetyssä vastalauseessa.

Helsingissä, toukokuun 3 päivänä 1911.

A. af Forselles.

Fredr. Lundenius.
J. Stjernvall.

Ferd. von Wright.

Hjalmar Ekholm.

Vastalause.

Pääasiallisena näkökohtana, joka puoltaa sähkövirran antamista Brändöhön ja Oulunkylään mainitsee valiokunta kaupungilla tuolloisesta hankinnasta olevan voiton sekä, toiselta puolen, jollei hankintaan ryhdyttäisi, ne haitat, joita kaupungille vastedes koituisi siitä että huvilayhdistykseen perustetaan omia keskusasemia. Voitto on ilmoitettu 15 penniksi kilowattitunnilta. Tässä laskelmassa lienee kuitenkin ainoastaan pääaseman käyttökustannukset sekä korko ja kuoletus otettu lukuun, jota vastoin siinä ei ole otettu huomioon hallintokustannuksia eikä laitoksen kokonaiskustannuksia. Tästä huvilayhdistykselle edullisesta laskuperusteesta huolimatta nousisi kaupungin voitto valiokunnan ehdotuksen mukaan (25,000 kwt. virtaa Brändöhön ja saman verran Oulunkylään) korkeintaan 6,000 markkaan. Edellä sanotusta käy selville että, vaikka kaupungin voitto laskettaisiin hyvinkin edullisilla perusteilla, ei se ainakaan alussa nousisi mainittaviin määriin. Huomattava on kuitenkin, että valiokunnan ehdotuksessa ei ole määritelty mitään vähintä kulutusmäärää, joten ei myöskään ole mitään takeita siitä, että tuokaan tulomäärä todellisuudessa saavutettaisiin. Vaikkakin jakelukustannukset erotetaan luvusta, täytyy 25 pennin hintaa muuntajasta otetulle virralle kieltämättä pitää varsin alhaisena, kun pääasiallisesti tulee kysymykseen iltavalaistus; eivät ainakaan kaupungin omat asukkaat saa tuohon hintaan virtaa valaistustarkoituksiin. Vaikka välikirjoihin pantaisiinkin määräys että hintaa ei saa laskea huvilayhdistyksissä halvemmaksi kuin kaupungissa, tulotaisiin tuon halvan ykköshinnan johdosta kuitenkin antaneeksi huvilayhdistykselle avustusta joko jakelun tuottamana lisävoittona taikka halpana, mahdollisesti maksuttomana teiden valaistuksena.

Edellä esitetyillä perusteilla toimitetun voitolaskelman paikkansapitäväisyys ei kuitenkaan tunnu varmalta. Päin vastoin täytyy tuotantokustannuksia laskiessa ottaa lukuun sähkölaitoksen rakennushinta ja käytön vuosikustannukset kokonaisuudessaan,

siihen katsomatta voivatko nuo kustannukset mahdollisesti olla halvemmat vaiko kalliimmat. Varmemman lähtökohdan tähän nähden tarjoovat sentähden kuluvan vuoden budjettiehdotuksessa olevat laskelmat laitoksen menoista ja tuloista (Kaup. valt. pain. asiakirj. 1910 N:o 48). Kun budjettiehdotus on laadittu edellisenä vuonna saavutetun kokemuksen pohjalla, ei myöskään joissakin erissä saavutettava säästö sanottavasti vaikuttaisi edellytettyjen tuotantokustannusten määrään. Nämä kustannukset on vuonna 1911 laskettu 380,000 markaksi (890,000 mk — 510,000 mk). Jos tähän lisätään silloisen rakennuspääoman, 5 miljoonan markan korko ja kuoletus 8 %:n mukaan eli 400,000 markkaa, niin saadaan loppusummaksi 780,000 markkaa 2,040,000 hyödyllisesti annetulle kilowattitunnille eli 38,2 pennin liikekustannus kw:t. kohti. Jos olettaa vaihtovirtaa voitavan antaa 15 % halvemmasta kuin tasasuuntaista virtaa, nousevat tuotantokustannukset Brändön ja Oulunkylän muuntajissa 32,5 penniin kw:t:lta. Jos siis sähkötehdasta hoidetaan liikeperiatteiden mukaan, ei iltavalaistuksen hintaa missään tapauksessa olisi laskettava 32,5 penniä halvemmaksi kw:t:lta. Jos asetetaan kaksois-tariffimittari, voidaan ainoastaan päiväkulutus laskea huokeamman tariffin mukaan, koska tähän aikaan ainoastaan vähäinen osa konevoimaa tarvitaan virran hankintaan. Mutta siinäkin tapauksessa että käyttökustannuksista luetaan pois 24,000 markkaa aliaseman käytöstä ja ainoastaan pääaseman korko ja kuoletus otetaan lukuun, saadaan tuotantohinnaksi noin 25 p. kilowattituntia kohti. Edellä olevan mukaan ei siis 32,5 pennin hinnalla kilowattitunnilta olisi odotettavissa mitään varsinaista voittoa, ja vielä vähemmän olisi niin laita 25 pennin mukaan kilowattitunnilta.

Mitä tulee omien sähkötehtaiden rakennuttamiseen huvilayhdyskuntiin, on vaara siinä kohden kaupungille sangen pieni, koska kaupunki oman sähkötehtaansa suuruuden johdosta voisi, siinä tapauksessa että nuo yhdyskunnat liitetään kaupunkiin, milloin tahansa ryhtyä kilpailuun, jota nuo pienet laitokset eivät pystyisi kestäämään. Todennäköistä muuten on, että nuo sähkötehtaat (jos niitä Brändön ja Oulunkylän nykyiseen harvaan asutukseen nähden ylipäättään on ajateltavissa) eivät kykenisi hankkimaan virtaa läheskään niin halvasta hinnasta kuin nyt on ehdotettu. Kunnes lainsäädäntö esikaupunkien yhdistämisestä kaupunkiin meillä on saavuttanut vakiintuneemmat muodot, on kaupungilla täysi syy olla minkäänlaisilla positiivisilla toimenpiteillä edistämättä noiden esikaupunkien kehittymistä.

Arvosteltaessa kysymystä virranhankinnasta puheenalaisiin huvilayhdyskuntiin on kuitenkin etusijassa kiinnitettävä huomiota siihen, että kysymys koskee Helsingin kaupungin liiketoiminnan ulottamista toisen kunnan alueella sijaitseviin paikkakuntiin. Niissäkin, jotka pitävät kunnallista liiketoimintaa yhteiskunnalle edullisena, täytyy tämän toiminnan ulottamisen vieraisiin kuntiin herättää arveluja, kun tuollainen toimenpide tulee toisen kunnan jäsenten hyväksi. Vaikkakaan puheenalainen virranhankinta ei välittömästi tuottaisi Helsingin kaupungille mainittavampaa pääoman kulutusta, on kuitenkin varmasti edellytettävissä, että noiden etukaupunkien asutuksen taajennuttua sähkövoiman kulutuksen lisääntyminen on vaativa tuntuvasti laajentamaan kaupungin pääasemaa sekä virranhankintaa varten tarpeellisiin koneisiin että myös varakoneisiin

nähdän. Tämä on sitä varmempaa, kun tässä on kysymys valaistukseen eikä voimatarpeisiin käytettävästä virrasta. Ennemmin taikka myöhemmin käy sentähden kaupungin välttämättömäksi käyttää pääomaa niiden uusien tilaajain hyväksi, ja kerran tälle tielle antauduttuaan kaupunki tuskin voinee kieltää heitä liittymästä kaasu- ja vesijohtoverkkoon, koska tuommoistakin liittymistä puoltavat samat syyt. Kaupungin teknillisten laitosten laajentaminen voi kuitenkin tapahtua pääasiallisesti lainavaroilla, minkätähden vastaisuudessa aivan varmasti on tuloksena kaupungin velan lisääntyminen toisen kunnan jäsenten hyödyksi. Paitsi että siten oman kunnan ulkopuolella harjoitettu liiketoiminta lisääisi kaupungin jo nykyäänkin suurta velkamäärää, saattaa epäillä, onko tuollainen velanteko voimassa olevan kunnallisasetuksen hengen mukainen, siinä kun edellytetään «lainoja kaupungin yhteisiin tarpeisiin». Että tuollaisiin tarkoituksiin vielä vähemmän voidaan käyttää taksoittamalla otettuja varoja, tarvitsee tuskin tässä yhteydessä huomauttaa. Mutta siinäkin tapauksessa että teknillisten laitosten voittovaroja käytetään, vastaavat nämä joka tapauksessa budjettierää, jonka kohoaminen taikka laskeutuminen vaikuttaa «kaupungin yhteiseksi hyödyksi taikka erityisiin tarpeisiin» toimitettavaan taksoitukseen. Sitä paitsi on välttämätöntä, että kaupungin velkaantumista ei katsota ainoastaan nykyisen kunnallisasetuksen ja politiikan pohjalta, vaan myös niitä näköaloja huomioon ottaen, joita avautuu siinä tapauksessa että kunnallisasetusta mahdollisesti muutetaan sosialistiseen henkeen.

Vaikka valiokunnan ehdottamia määräyksiä virranhinnan rajoittamisesta huvilayhdyskunnissa, välikirjain irtisanomisoikeudesta ja kaapeleita kohdanneitten vammaisen korvausvelvollisuudesta täytyy pitää parannuksina alkuperäiseen ehdotukseen, on allekirjoittaneen mielestä sitä vastaan edelleen painavia epäilyksiä olemassa, minkätähden allekirjoittanut pyytää kunnioittaen ehdottaa,

että Kaupunginvaltuusto epäisi Aktiebolaget Brändö Villastad ja Åggelby elektriska belysningsaktiebolag yhtiöitten anomukset sähkövirran antamisesta mainittuihin paikkakuntiin.

A. af Forselles.

HELSINGIN KAUPUNGIN

**TEKNILLISTEN LAITOSTEN
HALLITUS.**

*Helsingissä,
maalisk. 1 p:nä 1911.*

N:o 144.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Lähteessä viimeksi kuluneen tammikuun 17 päivältä on Valtuusto Hallitukselle palauttanut kysymykset sähkövoiman antamisesta kaupungin sähkötehtaasta Brändön ja Oulunkylän huvilayhdyskuntiin «tarkemman taloudellis-teknillisen selvityksen saamiseksi ehdotettujen laitosten kannattavuudesta», ja saa Hallitus tähän nähden lausua seuraavaa:

Mitä ensinnäkin rakennuskustannuksiin tulee, on niitä aikaisemmin laskettu olevan noin 20,000 markkaa kaapelin ulottamisesta Brändön saarelle ja noin 10,000 markkaa Oulunkylään tehtävistä ilmajohdoista. Brändön kaapeli oli tässä tapauksessa edellytetty ulottuvaksi Brändön saaren rantaan, mistä huvilayhtiö kustantaisi sen ulottamisen edelleen muuntaja-asemalle sopivaan paikkaan. Oulunkylän ilmajohdot oli edellytetty kaupungin uuteen vaivaistaloon ulotetun korkeajännitteisen johdon jatkoksi. Näiden korkeajännitteisten johtojen rakennuskustannukset eivät kuitenkaan vaikuttaisi virranhankinnan kannattavuuteen, koska huvilayhdyskunnat välikirjaehdotuksen mukaan olisivat velvolliset virranhankinnan lisäksi maksamaan 10⁰/₁₀₀ rakennuskustannuksista koron, kuoletuksen ja yhdistyskaapelien kunnossapidon suorittamiseksi.

Mitä sitten tulee ehdotettuun 25 pennin hintaan kilowattitunnilta, pyytää Hallitus huomauttaa, että tässä on kysymys välittömän korkeajännitteisen kiertovirran n. s. suurista tilaajista. Virta mitataan muuntaja-asemain korkeajännitteisellä puolella, eikä sähkötehtaalla ole minkäänlaisia kustannuksia muuntaja-asemasta eikä alhaisjännitteisestä johtoverkosta enempää kuin myöskään mittarien lukemisesta ja tilausmaksujen kantamisesta. Huvilayhdyskuntain siten suoritettava virran hinta käsittäisi ainoastaan kustannukset virran synnyttämisestä pääasemalla, tarkoitukseen tarpeellisen konelaitteiden osan koron ja kuoletuksen sekä korkeajännitteisissä johdoissa syntyvän hukan. Koska tietenkään tuskin voi tulla kysymykseen, että tässä yhteydessä tarkemmin selviteltäisiin laitoksen omain kustannusten laskelmia, saa Hallitus vertailun vuoksi ainoastaan viitata siihen kannattavuuslaskelmaan, jonka insinööri Wuolle viime syksynä teki Kallion—Töölön suunnitelmaa varten (Kaup. valt. pain. asiakirj. 1910 N:o 63, siv. 14) ja jossa kiertovirtaa vaihtoehtoisesti kiertojakelua, jossa kohden puheenalaisia huvilayhdyskuntia

voi pitää samanarvoisina, osotettiin voitavan antaa 9,8 pennistä kilowattitunti. Tähän hintaan on jo luettu osa pääaseman korkoa ja kuoletusta.

Edellä olevasta siis kyllin selvästi käynee ilmi, että ehdotettu 25 pennin hinta kilowattitunnilta ei ole sähkötehtaalle epäedullinen, ja tämä ykköshinta vastanee likimäärin niitä kustannuksia, joita edellä mainituilla huvilayhdyskunnilla olisi omista pienistä laitoksistaan.

Ei ole todennäköistä, että nämä huvilayhyskunnat, niiden kun on suoritettava kustannukset muuntaja-aseman ja alhaisjännitteisen verkon rakennuttamisesta, mittarien hankkimisesta ja kunnossapidosta sekä mittarien lukemisesta ja tilausmaksujen perimisestä, voisivat saada edullista tulosta, jos määräisivät jaetun virran ykköshinnan alemmaksi kaupungin nykyisiä ykköshintoja, ja jos Kaupunginvaltuusto katsoisi tarpeelliseksi joka tapauksessa ehkäistä tuollaista, ei kaikei olisi mahdotonta panna siitä määräystä virranhankintavälikirjaan, johon myös olisi otettava ehto että A. B. Brändö Villastad yhtiön tulee vastata merikaapelia mahdollisesti kohtaavista sanottavammista vahingoista.

Sen nojalla mitä edellä on lausuttu ja viitaten kaupungin kaasu- ja sähkötehtaitten Hallituksen tästä asiasta aikaisemmin antamiin periaatteellisiin lausuntoihin, saa Hallitus kunnioittaen ehdottaa herrain Kaupunginvaltuusmiesten päätettäväksi

että sähkövoimaa annetaan kaupungin sähkötehtaasta Brändön ja Oulunkylän huvilayhdyskuntiin;

että tähän tarpeelliset rakennuskustannukset suoritetaan edeltäpäin kaupunginrahastosta ja merkitään 1912 vuoden budjettiin; sekä

että Hallitus saa toimekseen tehdä puheenalaisten huvilayhdyskuntain kanssa välikirjan pääasiallisesti niiden periaatteiden mukaisesti, joita kaasu- ja sähkötehtaitten Hallitus siinä kohden on ehdottanut.

Helsingin kaupungin teknillisten laitosten Hallitus:

Hj. Schildt.

Bernh. Vuolle.

I. Savonius.

Kysymystä kaupungin suhtautumisesta huvilayhdyskuntaan käsittelemään asetetulle Kaupunginvaltuuston valiokunnalle.

Valiokunnan kehotettua minua lausumaan mieleni sen vastalauseen johdosta, jonka professori A. af Forselles on tehnyt Oulunkylän ja Brändön huvilayhdyskuntaan annettavaa sähkövoimaa koskevassa kysymyksessä, saan lausua seuraavaa:

Minusta näyttää sängen omituiselta, että prof. af Forselles ei näy tahtovan panna mitään huomiota niihin tietoihin ja selityksiin, joita allekirjoittaneella oli kunnia antaa valiokunnan kokouksessa. Olen mahdollisimman selvästi huomauttanut, että puheenalaisessa tapauksessa on kysymys *välittömän korkeajännitteisen kiertovirran* kuluttajista. Laskettaessa laitoksella itsellään tuollaisen virran synnyttämisestä olevia kustannuksia ei sentähden saa ottaa lukuun kustannuksia aliaseman käytöstä, tasavirraksi muuntamisesta ja tasavirtaverkossa syntyvästä hukasta sekä jakelusta kaupungissa, eikä myöskään näiden laitosten korkoa ja kuoletusta. Sähkölaitoksen omat kustannukset korkeajännitteisen kiertovirran synnyttämisestä, niihin luettuina pääaseman korko ja kuoletus, jotka ovat ainoat tässä lukuun otettavat erät, nousevat nykyään noin 10 penniin kilowattitunnilta, ja vakuutan että nämä omat kustannukset ainoastaan voivat huojistua vastaisuudessa. Kun virranhankintakysymyksellä käsittääkseni nyt puheena olevassa tapauksessa pääasiallisesti on periaatteellinen merkitys, on mielestäni aivan joutavaa siihen sotkea tietoja ensi alussa edellytetystä voimamäärästä ja yhteenlasketusta voitosta, sillä ne kumpikin ovat tietyksi ainakin jonkun aikaa verraten vähäpätöiset. Pääasia on että sähkölaitos puheenalaisesta virranhankinnasta ansaitsee yli 100 %:n. Vähimmän kulutusmäärän ei tarvitse olla erikseen taattu, kun kaupungille hankinnan aiheuttamasta ylimääräisestä kustannuksesta, nimittäin korkeajännitteisen kaapelin teettämisestä, taataan 10 % korko ja kuoletus.

Professori af Forselles pitää 25 pennin hintaa transformaattoriin annetusta virrasta kovin alhaisena ja huomauttaa että kaupungin omat asukkaat eivät saa tuohon hintaan virtaa valaistustarkoituksiin. Asianlaita on kuitenkin se, että vaaditaan sellaisia tekijöitä kuin transformaattoreja suurine virranhukkineen ja alhaisjännitteisine verkkoi-
neen, ennenkuin korkeajännitteinen vaihtovirta soveltuu valaistustarkoituksiin, jota paitsi huvilayhdyskuntain tässä tapauksessa täytyy teettää talojohdot, hankkia ja pitää kunnossa mittarit sekä suorittaa erinäisiä jakelu- ja konttorikustannuksia. Minun varma vakaumukseni on, että puheenalaiset huvilayhdyskunnat niillä menoilla, joita jakelu niille tuottaa, eivät missään tapauksessa voi edukseen myydä alhaisjännitteistä virtaa tilaajille ainakaan kaupungissa nykyään voimassaolevia ykköshintoja halvemmasta.

Niinkuin edellä lausutusta selvästi käynee ilmi, perustuu professori af Forselleksen vastalauseessaan toimittama omain kustannusten laskelma väärin edellytyksiin, joten

siis itse laskelmakin on aivan väärä. Katson kuitenkin puolestani voivani luopua tässä yhteydessä likemmältä koskettamasta asian yksityiskohtiin.

Lopuksi pyydän muutamalla sanalla kajota huvilayhdyskuntain omia voima-asemia koskevaan kysymykseen. Professori af Forselleksen mielestä on kaupungilla siinä kohden varsin vähän vaaraa mahdollisen yhteenliittämisenkin tapahtuessa, koska kaupunki silloin voisi ryhtyä ylivoimaiseen kilpailuun yksityisten voima-asemain kanssa. Prof. af Forselles on epäilemättä aivan oikeassa siinä, että kaupunki voisi kilpailla tuollaiset yksityiset voima-asemat kumoon, mutta tämä ei suinkaan olisi taloudelliselta kannalta kaupungille yhtä edullista kuin että se olisi itseoikeutettu yksinoikeuden haltija näissä yhdyskunnissa ja voisi toimia säännöllisillä edullisilla hinnoilla. Olen päin vastoin täysin vakuutettu siitä, että kaupunki viimeiseen asti epäröisi myöhemmin panna pääomaa tuollaisiin yrityksiin, jos olisi otettava huomioon kilpailu ja kilpailuhinnat, yhteinäisen virranhankinnan etuihin katsomatta, varsinkin jos kaupunkiin liittäminen tapahtuisi puheenalaisia alueita lunastamatta. Ja omasta kohdastani minä olen niin optimistisella kannalla näiden alueiden merkitykseen nähden kaupungin sähkölaitoksen tilaajina, että arvioin sangen suureksi sen suoranaisen tappion, mikä kaupungille tulisi siinä tapauksessa että se ei saisi tilaisuutta antaa sähkövoimaa likimpänä sijaitseviin huvilayhdyskuntiin. Jos sitä vastoin kaupungilla on taloudellista etua sähkövoiman johtamisesta noihin yhdyskuntiin, voivat sen yhteydessä kaupungin omat laidemmallat olevat osat aikaisemmin ja vähemmän tuntuvilla uhrauksilla kuin muutoin saada valaistus- ja voimatarpeensa tyydytetyiksi, suureksi välittömäksi ja välilliseksi hyödyksi kaupungin omille asukkaille ja sen tontti- ja asuntopolitiikalle.

Helsingissä, toukokuun 2 päivänä 1911.

Bernh. Wuolle.